

Korespondencja w sprawie wystąpienia

Odpowiedź Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na wystąpienie
Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

**PREZES URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
CEZARY BANASIŃSKI**

DDK-076-115/04/VP

Warszawa, 02 czerwca 2004 r.

**Pani
Ewa Kulesza
Generalny Inspektor
Ochrony Danych Osobowych
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa**

Szanowna Pani Minister,

Odpowiadając na pismo z dnia 19 maja 2004 r., znak GI-DS-430/692/03/2247/04 w sprawie interpretacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 18, poz. 82 ze zm.) przedstawiam następujące stanowisko.

Wydaje się, że ratio legis ww. ustawy nie wskazuje na możliwość jej stosowania w odniesieniu do długów konsumentów. Jednakże, z drugiej strony - z uwagi na brak wyraźnego wskazania zakresu podmiotowego ustawy oraz definicji pojęcia „dłużnik”- przepisy ustawy powodują wątpliwości interpretacyjne. W związku z tym Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zwrócił się o opinię w tej sprawie do Komisji Nadzoru Bankowego. Niezwłocznie po otrzymaniu odpowiedzi KNB poinformuję Panią Minister o ostatecznym stanowisku w sprawie.

Z wyrazami szacunku
Cezary Banasiński

Odpowiedź Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 2 czerwca 2004 r.
na wystąpienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

**PREZES URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
CEZARY BANASIŃSKI

DDK-076-115/04/VP

Warszawa, 12 sierpnia 2004 r.

Pani
Ewa Kulesza
Generalny Inspektor
Ochrony Danych Osobowych
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa

Szanowna Pani Minister,

Odpowiadając na pismo z dnia 19 maja 2004 r., znak GI-DS.-430/692/03/2247/04 w sprawie interpretacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 18, poz. 82, ze zm.) przesyłam w załączeniu stanowisko Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego. Wynika z niego, że ww. ustawa ma zastosowanie do wierzytelności konsumenckich, a banki mogą ją dokonywać publicznej sprzedaży tych wierzytelności bez potrzeby uzyskiwania zgody.

Łączę wyrazy szacunku

Z up. Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i
Konsumentów Wiceprezes
Ewa Kubis

**Pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego, stanowiące załącznik do pisma
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:**

NB-BPN-I-077-27/04 /402/

Warszawa, 2004-08-02

Pani

Joanna Wrona

Zastępca Dyrektora

Departamentu Polityki Konsumentckiej

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

W nawiązaniu do pisma Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, sygn. DDK-076-117/04VP, dotyczącego interpretacji ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw i zastosowaniu jej postanowień do długów konsumenckich, GINB przedstawia swoje stanowisko w ww. sprawie.

Przedstawiony w piśmie problem dotyczy zastosowania przepisów ustawy do długów konsumenckich. Zgodnie z art. 41 pkt 1 przywołanej wyżej ustawy, do przelewu wymagalnych wierzytelności banku stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o zmianie wierzyciela, przy zastrzeżeniu, że w żadnym wypadku nie jest wymagana zgoda dłużnika. Jednocześnie trzeba wskazać, że nowelizacja kodeksu cywilnego z dnia 2 marca 2000 r., wprowadziła nowe rozwiązania służące ochronie interesów konsumentów, polegające na ustawowym uregulowaniu tzw. niedozwolonych postanowień w umowach z udziałem konsumentów. Zgodnie z ogólnym brzmieniem przepisu art. 385 § 1 kodeksu cywilnego, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Takie postanowienia umowne nie wiążą konsumenta a strony są związane umową w pozostałym zakresie. Dodatkowo art. 385³ kodeksu cywilnego zawiera katalog 23 przykładowych postanowień umownych, co do których ustawodawca z góry przesądził, iż są niedozwolone w umowach z udziałem konsumentów. Za jedno z takich niedozwolonych postanowień (określone w pkt 5), ustawodawca uznał upoważnienie kontrahenta konsumenta do przeniesienia praw i

przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta. Na tym tle powstaje pytanie o możliwość zastosowania art. 41 pkt 1 ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw, która uprawnia bank do sprzedaży wierzytelności bez zgody konsumenta do długów o charakterze konsumenckim, które objęte są opisaną wyżej ochroną, wynikającą z art. 385¹ i 385³ kodeksu cywilnego.

Zdaniem GINB, należy jednak wskazać, że aby mówić o bezskuteczności konkretnego postanowienia umownego, upoważniającego bank do sprzedaży wierzytelności bez zgody konsumenta, a więc będącej odzwierciedleniem jednego z przykładów klauzul niedozwolonych z art. 385³ kodeksu cywilnego **należy każdorazowo dokonać analizy treści zawartej umowy.**

Można tu powołać stanowisko wyrażone przez prof. dr hab. W. Popiołka, który w komentarzu do kodeksu cywilnego wskazuje, że katalog postanowień niedozwolonych z art. 385³ kodeksu cywilnego ma charakter przykładowy i aby uznać daną klauzulę umowną za niedozwoloną, a w konsekwencji bezskuteczną w stosunku do konsumenta **muszą być dodatkowo spełnione przestanki klauzuli generalnej art. 385¹.** Musi więc zachodzić sytuacja, w której postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie, a do tego kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając przy tym jego interesy. Funkcja art. 385³ kodeksu cywilnego, w którym zawarto katalog postanowień niedozwolonych, m.in. tych, które upoważniają kontrahenta konsumenta do przeniesienia praw i obowiązków z zawartej z nim umowy bez jego zgody, sprowadza się do ustanowienia swoistego "domniemania", że klauzula umowna o określonej treści jest "zakazanym postanowieniem umownym". To "domniemanie" działa "w razie wątpliwości", a zatem wówczas, gdy pojawią się wątpliwości, czy dopuszczalne jest posłużenie się określoną klauzulą w obrocie (komentarz do kodeksu cywilnego pod red. Prof. dr hab. K. Pietrzykowskiego, Warszawa 2002 r.).

Dodatkowo trzeba też podnieść bardzo istotny, zdaniem GINB, argument, że dotychczasowe wywody odnosić się mogą wyłącznie do sytuacji, gdy umowa banku z konsumentem przewiduje takie uprawnienie dla banku, które upoważniałoby go do sprzedaży wierzytelności bez zgody konsumenta. Przepis art. 41 pkt 1 ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw, mającej charakter *lex specialis* wobec przepisów kodeksu cywilnego **wprowadza natomiast szczególne uprawnienie dla banku, który może dokonywać publicznej sprzedaży wierzytelności bankowych niezależnie od treści, łączącego strony stosunku prawnego.** Konkludując, bank nie ma potrzeby umieszczać w umowie takiej klauzuli (która mogłaby zostać uznana w drodze późniejszej kontroli dokonywanej w oparciu o art. 385³ pkt 5 w związku z art. 385¹ kodeksu cywilnego za bezskuteczne, a więc niewiążące konsumenta) a może oprzeć się na upoważnieniu z art. 41 pkt 1 ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków

oraz zmianie niektórych ustaw, co nie stanie się przedmiotem analizy jego zgodności z przepisami chroniącymi konsumentów, zawartymi w kodeksie cywilnym. **Kontrola dokonywana w oparciu o przepisy art. 385³ pkt 5 w związku z art. 385¹ kodeksu cywilnego odnosi się bowiem wyłącznie do postanowień umownych, a nie do uprawnień wynikających wprost z ustawy upoważniających bank do sprzedaży wierzytelności w trybie określonym w ustawie z 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw.** Ustawa ta nie dokonuje rozróżnienia charakteru wierzytelności i upoważnia bank do ich sprzedaży, niezależnie od tego czy wynikają one z umów zawartych z konsumentami czy nie. Trzeba więc podkreślić, że przepisy tej ustawy należy stosować także do tzw. wierzytelności „konsumenckich”, gdyż ustawodawca nie uczynił w tym zakresie wyłączenia a powołane przepisy kodeksu cywilnego odnoszą się jedynie do postanowień umownych. Regulacja zaś ustawowa wprowadza upoważnienie dla banku do publicznej sprzedaży wierzytelności, niezależnie od ich charakteru i od treści stosunku łączącego bank z jego klientem. O zakresie tego ustawowego upoważnienia świadczy też treść art. 42 tej ustawy. Zgodnie z jego treścią, przy publicznej sprzedaży wymagalnych wierzytelności bankowych nie stosuje się przepisów ustawy - Prawo bankowe o przestrzeganiu tajemnicy obrotów i stanów rachunków bankowych, w zakresie wierzytelności oferowanych do sprzedaży. Takie postanowienie świadczy o zamiarze ustawodawcy, który chciał w jak największym stopniu ułatwić obrót wierzytelnościami bankowymi, niezależnie od stosunków umownych łączących bank z jego kontrahentami.

Nie można jednak wykluczyć, że gdyby bank wprowadził dodatkowo do umowy z konsumentem postanowienia, które upoważniałyby do sprzedaży wierzytelności bez zgody konsumenta, to postanowienie takie mogłoby być uznane za niedozwolone, ale dopiero po przeanalizowaniu treści umowy w świetle art. 385³ pkt 5 i art. 385¹ kodeksu cywilnego. **Jednakże nawet wtedy, gdyby uznano, iż takie postanowienie umowy łączącej bank i jego kontrahenta jest niedozwolone a tym samym bezskuteczne w stosunku do niego, to bank będzie mógł dokonać mimo wszystko publicznej sprzedaży wierzytelności na mocy upoważnienia z art. 41 pkt. 1 o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw.**

**Generalny Inspektor
Nadzoru Bankowego
Wojciech Kwaśniak**

Pismo Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w odpowiedzi na pismo z dnia 12 września 2004 r.

Warszawa, dnia 3 września 2004 r.

Pan
dr Cezary Banasiński
Prezes Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów

W nawiązaniu do pisma Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 sierpnia 2004 r. (znak: DDK-076-115/04/VP), w sprawie dokonania interpretacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 18, póź. 82 z późn. zm.), pod kątem naruszenia praw konsumentów, uprzejmie informuję, iż Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, przesyłając wraz z ww. pismem stanowisko Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego, wyrażone w piśmie z dnia 2 sierpnia 2004 r. (znak: NB-BPN-I-077-27/04), nie przedstawił jednocześnie swojego stanowiska, jakie zajął w przedmiotowej sprawie, a o które Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych wnosił w piśmie z dnia 19 maja 2004 r. (znak: GI-DS-430/692/03/2247/03).

W związku z powyższym, zwracam się z bardzo uprzejmą prośbą o wyrażenie przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów opinii, czy przepisy ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw określające dopuszczalność przeniesienia wierzytelności bankowych bez zgody dłużnika, wyłączają zastosowanie art. 385' § 1 w zw. z art. 385³ pkt 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Z uwagi na terminy postępowania byłabym wdzięczna za udzielenie odpowiedzi w możliwie szybkim terminie.

Odpowiedź Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na pismo Generalnego Inspektora Ochrony Danych, z dnia 3 września 2004 r.

Warszawa, 15 września 2004 r.

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
CEZARY BANASIŃSKI

DDK-076-115/04/VP

Pani
Ewa KULESZA
Generalny Inspektor
Ochrony Danych Osobowych
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa

Szanowna Pani Minister!

Odpowiadając na pismo z dnia 3 września 2004 r., znak GI-DS-430/692/03/4215/04 w sprawie interpretacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 18, poz. 82, ze zm.) uprzejmie informuję, że podzielam stanowisko zawarte w piśmie Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 2 sierpnia 2004 r., znak NB-BPN-I-077-27/04/402, którego kopię przesłano Pani Minister.

Ww. ustawa ma zastosowanie do wierzytelności konsumenckich, a banki mogą dokonywać publicznej sprzedaży tych wierzytelności bez potrzeby uzyskiwania zgody konsumentów.